

Algirdo Ambrazo, lietuvių muzikos propaguotojo, veikla A. Ambrazas – estetinių ir etinių vertybių skleidėjas

Prof. A. Ambrazo kūrybinė veikla reiškiasi ne tik fundamentaliais darbais, bet ir paskaitomis, pranešimais įvairiose konferencijose, publicistiniais straipsniais, ne tik muzikiniiais, bet ir išsakančiais pilietinę poziciją, atspindinčiais etines profesoriaus nuostatas. Tačiau būkime nuoseklūs.

A. Ambrazas perskaitė 9 pranešimus Baltijos muzikologų konferencijose, pradedant pirmosiomis 1969 m. (šios konferencijos skaičiuojamos nuo 1967 m.) baigiant 2003 m. Rygoje. Pranešimai iki nepriklausomybės atkūrimo skaityti rusų, vėliau – vokiečių kalba. (žr. sąrašą Nr. 1)

Nr. 1

1. Использование фольклора в современной литовской музыке III, Tallinn, 1969 m., gruodžio 17–19 d.
2. Некоторые вопросы теоретической подготовки музыковедов V, Vilnius, 1971 m., lapkričio 11–13 d.
3. Проблемы национального своеобразия литовской профессиональной музыки XII, Vilnius, 1978 m. lapkričio 23–25 d.
Paskelbta rinkinyje *Прибалтийский музыковедческий сборник* 1, V., 1982, p. 140-161.
4. Некоторые параллели творчества Х. Эллера и Ю. Груодиса XXI, Pärnu, 1987 m., rugsėjo 16 d.
5. Paradoxe der Lehre von Heinrich Schenker XXVII, Tallinn, 1993 m., gruodžio 1–4 d.
6. Prinzipien der theoretischen Heranbildung der Musikwissenschaftler an der Litauischen Musikakademie XXIX, Vilnius, 1995 m. spalio 19–21 d.
Paskelbta rinkinyje *XX a. muzika muzikologijos akiratyje*, V, 2001, p. 230–238.
7. Шестая симфония Ю. Юзелюнаса: Традиции и новаторство XXXI, Ryga, 1997 m., spalio 9–11 d.
8. Die Bedeutung von Sigfrid Karg-Elert für die Harmonik einiger litauischen Komponisten XXXV, Vilnius, 2001 m., spalio 19
9. Nationale Fragen in den Ansichten und im Schaffen von Julius Juzeliūnas XXXVII, Ryga, 2003 m., spalio 23–25 d.

Pranešimų problematika įvairi – teorinė (H. Schenkeris, S. Karg-Elertas), pedagoginė, skirta lyginamajai lietuvių ir estų kompozitorių (Heino Eleris – Juozas Gruodis) kūrybos analizei, folkloro, nacionalinio savitumo klausimams (J. Juzeliūno kūryba).

Prof. A. Ambrazas dalyvavo ir kitose konferencijose įvairiose Europos šalyse, buvusioje Sovietų Sąjungoje (žr. sąrašą Nr. 2). Jose vyravo su nacionaline specifika (plačiau ta žodžio prasme) susijusios temos, išskyrus teorinę Berlyno simpoziumo problematiką

Nr. 2

1. Pranešimas „Некоторые аспекты претворения фольклора в современной литовской музыке“, teorinėje konferencijoje „Современное творчество и фольклор“ Leningrade 1975m., kovo 31 d.

2. Pranešimas „Erforschung und Pflege der Volksmusik im Sowjet-Litauen“ tarptautinėje Baltijos šalių etnomuzikologų konferencijoje Stokholme 1978 m., birželio 3 d.

3. Pranešimas lenkų-lietuvių muzikologų konferencijoje Krokuvėje „U źródeł litewskiej szkoły kompozytorskiej“ („Prie lietuvių kompozitorių mokyklos ištakų“) 1990 m., lapkričio 11 d.

4. Pranešimas „Combat pour la liberté nationale dans les opéras des compositeurs lituaniens“ („Kova už tautinę laisvę lietuvių kompozitorių operose“) tarptautinėje konferencijoje Paryžiuje, 1991 m., rugsėjo 20 d.

5. Paskelbta knygoje *L'Europe et son combat pour la liberté à travers le théâtre et l'opéra* 1996, p. 207-217.

Pranešimas „Die Rolle des Leipziger Konservatoriums für die Entstehung der litauischen Symphonik: M.K. Čiurlionis und J. Gruodis“ tarptautinėje konferencijoje „Musikgeschichte zwischen Ost und Westeuropa: Symphonik-Musiksammlungen“ Chemnitz-Zwickau, 1995 m., gegužė.

Paskelbta rinkinyje *Deutsche Musik im Osten*, Bd. 10, S. 127–133.

6. Pranešimas „Die Lehre von Heinrich Schenker im musikwissenschaftlichen Kontext des 20. Jahrhunderts“ V tarptautiniame sisteminės ir lyginamosios muzikologijos simpoziume „Music and Signs“ Berlyne, 1997 m., rugsėjo 10-14 d.

7. Pranešimas „Requiem in Litauen: Tradition und Erneuerung“ tarptautinėje konferencijoje „Musikgeschichte zwischen Ost- und Westeuropa“, Chemnitz-Zwickau, 1999 m., spalio 28-30 d..

Paskelbta knygoje *Musikgeschichte zwischen Ost – und Westeuropa*, 2001, 1.27–32 (Reihe I, Bd 7).

8. Pranešimas „Nationale Aspekte in den Ansichten und im Schaffen von Julius Juzeliūnas“ tarptautinėje konferencijoje „Nationale Musik im 20. Jahrhundert: kompositorische und soziokulturelle Aspekte der Musikgeschichte zwischen Ost- und Westeuropa“, Leipzig, 2002 m., spalio 23–27 d. Paskelbta rinkinyje *Nationale Musik im 20. Jahrhundert*, Leipzig 2004, p. 291–300.

Europoje perskaitytos paskaitos, užfiksuotos sąrašė Nr. 3.

Nr. 3

1. Paskaitų ciklas apie lietuvių muziką Leipcigo universiteto Muzikologijos katedroje:

1) „Litauische musikalische Folklore im Schaffen der Komponisten Sowjetlitauens“,

2) „Neue Musikwerke litauischer Tondichter“,

3) „Litauische Komponisten – Absolventen der Hochschule für Musik Leipzig“, 1973 m., balandžio 9 d.

2. Paskaita apie lietuvių muziką „Traditionen von M.K. Čiurlionis in der Musik Litauen“ („M.K. Čiurlionio tradicijos lietuvių muzikoje“) renginyje „2 Erfurter Tage“ der zeitgenössischen Musik“, 1985 m., balandis.

3. Paskaitos apie lietuvių muziką Paryžiaus Rytų kultūrų institute, Paryžiaus konservatorijoje (kompozicijos studentams), Paryžiaus lietuvių bendruomenei, 1987 m. balandis.

4. Dvi paskaitos apie lietuvių muziką Helsinkio universitete, 1991 m., lapkričio 28–29 d.

5. J. Gruodžio kūrybos prezentacija Berlyno „Schaubühne“, 1993 m., balandžio 29 d.

Paskaitos Sovietų Sąjungos respublikose, užfiksuotos sąrašė Nr. 3a:

1. Informacinis pranešimas apie šiuolaikinę lietuvių muziką Ukrainos kompozitorių sąjungoje, Kijevas, 1970 m., vasario 23 d..

2. Paskaita-pokalbis apie Lietuvos muziką konservatorijos pedagogams ir kvalifikacijos kėlimo fakulteto klausytojams, Leningradas, 1977 m., spalio 25 d.

3. Lvovo konservatorijoje perskaitytų paskaitų ciklas:

1) S. Karg-Elerto teorinė sistema

2) H. Erpfo teorinė sistema, 1981 m., vasario 14 d..

Pranešimų bei paskaitų temų ratas, geografija, o kartu ir lietuvių muzikos kultūros sklaidos laukas gana

platus – Vokietija išskirtinę vietą užimant Leipigui, Prancūzija, Švedija, Suomija, Latvija, Estija, Ukraina, Rusija. Kažin ar kuris kitas Lietuvos muzikologas šiuo požiūriu gali lygiuotis su profesoriumi. Tarp užsienyje gvildenamų temų vyrauja lietuvių folkloras, nacionalinės mokyklos klausimai.

Profesoriaus Algirdo Ambrazo pranešimai, perskaityti Lietuvoje (daugelis LMTA* konferencijose) žr. sąrašė Nr. 4:

Nr. 4

1. „Juozas Gruodis ir konservatorija“ Lietuvos konservatorijos (LMTA) jubiliejinėje konferencijoje. Paskelbtas: *Pergalė*, 1984, Nr. 12, p. 54–58.

2. „Teodoro Brazio indėlis į muzikos teorijos raidą Lietuvoje“ II Sinoikijos savaitę Marijampolėje, 1983 04. Jo pagrindu paskelbtas straipsnis: *Menotyra*, 1995, Nr. 1, p. 43–46.

3. „Lietuvių kompozitorių mokykla: formavimosi veiksniai, raidos tendencijos“ VII Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziume, 1991 05 27.

4. „Lietuvos muzikos akademija valstybės aukštojo mokslo sistemoje“ Lietuvos konservatorijos (LMTA) jubiliejinėje konferencijoje 1993 02 24.

Sutrumpinta publikacija: Konservatorija ar filharmonija? *Literatūra ir menas*, 1993 05 01.

5. „Apie M.K. Čiurlionio simfoninės poemos „Miške“ formą“ M.K. Čiurlionio jubiliejui skirtoje LMA konferencijoje, 1995 11.

Paskelbta: *Lietuvos muzikologija*, LMTA, 2000, Nr. 1.

6. „J. Juzeliūno muzikos stiliaus raida“ LMA konferencijoje „Muzikos kūryba, interpretacija ir teatras epochų sandūroje“, 1996 11 29.

Paskelbta konferencijos rinkinyje *Muzikos kultūros situacija nepriklausomoje Lietuvoje*, LMTA, 1996.

7. „Die Lehre von Heinrich Schenker im musikwissensschaftlichen Kontext des 20. Jahrhunderts“ konferencijoje „Muzikos komponavimo principai“, Vilnius, 1999 04 22–24.

Paskelbta konferencijos rinkinyje *Muzikos komponavimo principai*, LMA, 2001, Nr. 1.

8. „M.K. Čiurlionio muzikos tautinio stiliaus raida“ Čiurlionio jubiliejui skirtoje LMTA konferencijoje „M.K. Čiurlionis ir lietuvių muzikinės kultūros raida“, 2000 10 12.

Paskelbta konferencijos rinkinyje *M.K. Čiurlionis ir lietuvių muzikinės kultūros raida*, LMA, 2000.

9. „Iš Lietuvos konservatorijos (LMTA) muzikologinių kontaktų su Vakarų pasauliu istorijos“ LMTA jubiliejinėje konferencijoje „Lietuvos muzikos akademija kelyje į Europos aukštojo mokslo erdvę“, 2003 04 02–03.

Paskelbta konferencijos rinkinyje *Lietuvos muzikos akademija kelyje į Europos aukštojo mokslo erdvę*, LMA, 2003.

Profesoriaus Algirdo Ambrazo viešos paskaitos Lietuvoje (žr. sąrašą nr. 5):

Nr. 5

1. „Juozas Gruodis“ iškilmingame jubiliejiniam vakare Valstybinėje konservatorijoje, 1974 12 20.

2. „Lietuvos muzikinė kultūra“ – informacinis pranešimas LKS (Lietuvos kompozitorių sąjungoje) užsienio lietuviams studentams, 1974 07.

3. „Istorizmo principas dėstant muzikos teorines disciplinas“,

4. „M.K. Čiurlionis – Vakarų Berlyno menų festivalyje“ – pranešimai Lietuvos konservatorijos Klaipėdos fakultetuose, 1980 05 26–27.

Prie pateiktų sąrašų pridėjus straipsnių rinkiniuose, skyrių kolektyvinėse monografijose sąrašą susidaro įspūdingas lietuvių muzikos propaguotojo prof. A. Ambrazo vaizdas, kurio akiratin, be pagrindinių tyrinėjimo objektų – J. Gruodžio, J. Juzeliūno kūrybos, patenka Konstancija Brundzaitė (27, 84 pozicija sąrašė), Teodoras

* Nuo 2004 liepos mėn. – Lietuvos muzikos ir teatro akademija.

Brazys (42, 82 poz.), Eduardas Balsys (61 ir 68, 69 pozicija, 1–II priedas), Stasys Vainiūnas (47 – pirmoji A. Ambrazo publikacija, 74 poz.), Feliksas Bajoras (105 poz., 6–II priedas), A. Račiūnas (14, 85 poz.), J. Andrejevas (99 poz.), V. Jurgutis (30 poz.), T. Makačinas (132 poz.), V. Paltanavičius (57 poz.), V. Klova, A. Rekašius (28 poz.), V. Laurušas (78 poz.).

Lietuvos muziką profesorius propaguoja įvairiausiais būdais, kartais ir neoficialiais, pavyzdžiui, kai stotyje įduoda vertimus į vokiečių kalbą apie lietuvių kompozitorių kūrybą Hannelorei Gerlach. 1984 m. ji išleido knygą „50 sowjetische Komponisten. Eine Dokumentation von Hannelore Gerlach“, kurioje skaitome ir apie lietuvių autorius, o įžangoje randame padėką nenuilstamiems lietuvių muzikos propaguotojams. Arba, kai bendraudamas su Ukrainos mokslininke N. Gerasimova-Persidska įteikia lietuvių muzikos įrašus, natas, paskatinusias Svetlaną Muravjovą Kijevo konservatorijoje 1988 m. apginti disertaciją tema „Laikas ir erdvė lietuvių kompozitorių kūryboje“, kurioje didesnę dalį sudaro B. Kutavičiaus kūrybos analizė.

Daugiausia, 12 pozicijų, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos publikacijų sąrašė skirta nacionalinėms muzikos tradicijoms (32, 34, 38, 46, 63, 81, 87, 88, 90, 146 poz., 3–II priedas, 10–II priedas) aptarti. Įsigilinimas į nacionalinio savitumo XX a. muzikoje problematiką sudarė prielaidas aštriau reaguoti, pasisakyti nacionaliniu klausimu.

Profesorius, nacionalines vertybes siedamas su liaudies muzika, ją suvokia kaip kažką daugiau negu melodijas, užrašytas ir gyvai intonuojamas. Pirmiausia tai – liaudies pasaulėjauta, jos estetika ir etika, kurios neatstos joks aukštas profesinis meistriškumas. Profesorius abejoja, ar „Savo profesinės kūrybos nepraturtindami neįkainojamomis vertybėmis, slypinčiomis mūsų liaudies kūryboje, turėsime kuo iš esmės papildyti internacionalinės kultūros aruodus?“ Šios ir šiandien aktualios mintys buvo išsakytos polemikoje su O. Balakausku 1978 m. (pateikiamame sąrašė 108, – Ko nederėtų prarasti, *Literatūra ir menas*, 1978 02 18, Nr. 7). Profesorius požiūrį į nacionalinį savitumą mene tiksliausiai apibūdina jo paties pranešime „Nationale Fragen in den Ansichten und im Schaffen von Julius Juzeliūnas“, perskaitytame 2002 m. Leipzige ir 2003 m. Rygoje, pacituotas skulptoriaus Antano Mončio teiginys, kad „Menas neturi ribų, bet turi savo tėvynę“.

Nacionalinis klausimas A. Ambrazą domina įvairiapusiškai. Profesorius kritikuoja Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro repertuarą, kai 1994 m. atnaujintų filharmonijos rūmų atidaryme, išskyrus nacionalinį himną, nebuvo atliktas joks kitas nacionalinės muzikos opusas; piktinasi, kad, net formuojant valstybinių švenčių simfoninių koncertų programas, nacionalinė muzika atsiduria paskutinėje vietoje, yra nustumta į savotiškus „rezervatus“, t. y. atliekama tik pagerbiant (kam nors iš šalies priminus) žymiausių lietuvių kompozitorių jubiliejines datas (nėra pozicijos sąrašuose – Tikra nacionalinė bėda: lietuvių muzika – į „rezervatą“?, *Lietuvos rytas*, 1994 08 23).

Nacionalines vertybes A. Ambrazas gina, gindamas kad ir Justiną Marcinkevičių, tautos pripažintą poetą ir Sąjūdžio šauklį, užsipultą dėl apysakos „Pušis, kuri juokiasi“, neva tai užsakyta, inspiruota KGB (nėra pozicijos sąrašuose; *Literatūra ir Menas*, 1991 07 13, rubrika Laiškai: gerbiamas p. Sauliau Žukai). Etinę poziciją profesorius užima gindamas jau Anapilin išėjusį J. Juzeliūną nuo A. Martinaičio kalbos stiliaus, straipsnio pavadinime „Gerbkime patys save“ cituodamas J. Gruodį, rašiusį apie netaktiškus rašinius muzikos klausimais tarpukario Lietuvos spaudoje (*Kultūros barai*, 2003 12).

Taigi A. Ambrazo aptariamų darbų estetinės ir etinės įtampos lauko centre – nacionalinės vertybės, kurias profesorius deklaruoja „šiuolaikiškai“, susiedamas su nūdienu, tyrimo ir propagavimo objektu pasirinkęs J. Gruodžio, J. Juzeliūno kūrybą, kurių muzikos nacionalinis savitumas glaudžiai susijęs su naujomis laikmečio komponavimo technologijomis. Joms propaguoti mokslininkas taip pat skiria didelį dėmesį. Išskirtinę vietą šiuo požiūriu užima dar 1969 m. išleista A. Ambrazo knyga „Muzika ir dabartis“, labai reikalinga ne tik specialistams, bet ir platesniam skaitytojų ratui. Dar 1966 m. A. Ambrazas paskelbė apybraižų ciklą apie šiuolaikinę muziką ir jos kalbą mokytojams (73 poz.), apie tai rašė ir kultūros periodikoje (76, 81 poz.). Turėdamas prieš akis L. Šepečio populiarių leidinį „Modernizmo metmenys“ (1967 m.) ir pradėjęs nuo publikacijų periodikoje, siekė sukurti muzikos knygos analogą. Ir tai padarė.

Vertingos profesoriaus publikacijos apie A. Schönbergą, P. Schenکو teoriją, E. Křeneko dodekafonijos vadovėlio vertimas.

Galime įsitikinti, kad profesorius yra įvairių lygmenų „patriotas“ – savo šalies, gyvenamos epochos. Malonu pastebėti, kad, kritikuodamas 1965 m. J. Gruodžio baletą pastatymą „Jūratė ir Kastytis“ mūsų

Operos ir baleto teatre, A. Ambrazas pasisako už mūsų baleto teatro atnaujinimą apskritai, teisingai analizuoja jo atsilikimą, kuris iš dalies jaučiamas iki šiol. „Mūsų teatras – rašė profesorius, – atkakliai laikosi tradicinių, ilgų, daugiausiai iš atskirų numerių sudarytų baletų, sprendžiamų klasikinio šokio pagalba. Nesinorėtų sutikti, kad mūsų baleto veidą ir ateityje turėtų charakterizuoti „Žydrasis Dunojus“, „Esmeralda“ ar „Korsaras“. Šalia klasikos, šalia išvystytų šiuolaikinių kompozitorių baletų (pvz., „Spartakas“), mūsų teatro repertuaran turėtų įeiti ir simfoninės muzikos pagrindu sukurti nedidelės apimties spektakliai” (nėra pozicijos sąrašuose – Gintaro legenda ir mūsų baletas. Mintys po „Jūratės ir Kastyčio” premjeros (kartu su A. Venckumi), *Literatūra ir menas*, 1965, rugpjūčio, 7 d.)

Dar vienas „patriotizmo”, prieraišumo lygmuo yra susijęs su savąja *Alma Mater*, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, kurioje profesorius darbuojasi jau 40 metų (apie mokymą akademijoje joje 4 pozicijos: 119, 142, 5-II priedas, 11-II priedas, neskaitant jai skirtų mokymo priemonių, – 4 pozicijos: 5, 6, 7, 8, 5 – „Muzikos kūrinių analizės pagrindai” – 1979 m. pelnė LTSR Valstybinę premiją su bendraautoriumi A. Venckumi). Nebūdamas abejingas aukštųjų mokyklų prestižui profesorius šiuo klausimu pasisako viešai, skelbia straipsnius. Dar 1962 m. apie Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto muzikos skyriaus darbą A. Ambrazas susirūpinęs rašė, kad „ateityje reikia sustiprinti teorinių disciplinų dėstymą, padidinti reiklumą jų atžvilgiu sesijinių egzaminų metu. Teorinių disciplinų dėstytojams turėtų ateiti į talką kitų specialybių (fortepijono, choro dirigavimo) dėstytojai, iš studentų pareikalaudami kruopštesnės ruošiamų muzikos kūrinių teorinės analizės. Visos institute dėstomos disciplinos turi viena kitą darniai papildyti, nes visos jos nukreiptos į vieną tikslą – suformuoti visapusiškai išsilavinusį muzikos mokytoją bendrojo lavinimo mokyklai” (53 poz., – Didelio darbo pradžia., *Tarybinis mokytojas*, 1962 07 19 Nr. 57).

Lietuvos valstybinei konservatorijai 1992–1993 mokslo metus pradėjus jau kaip Lietuvos muzikos akademijai, teko grįžti prie akademinė visuomenei atrodo savaiame suprantamų tiesų ir prabilti griežtesniu tonu (Konservatorija ar filharmonija?, *Literatūra ir menas*, 1993 m. gegužės 1 d.): „Muzikos akademijos tikslas būtų ugdyti ne siauro profilio specialistą, bet visų pirma tikrą inteligentą, nors ir ne intelektualą”. Tuo tarpu, anot profesoriaus, „Muzikos akademija virto tarsi antrąja filharmonija, jos pagrindiniu tikslu tampa studentų užsienio koncertinių kelionių organizavimas ir globa”. Prisiimdamas atsakomybę profesorius teigia: „Dabar nuo mūsų pačių, Muzikos akademijos pedagogų, priklausys, ar pajėgsime patenkinti gerokai išaugusius kvalifikacijos reikalavimus, valstybės keliamus visoms, tarp jų ir meninio profilio, aukštosioms mokykloms, ar pateisinsime garbingą akademijos vardą, puoselėdami tikrai akademinį išsilavinimą”.

Rūpindamasis savo aukštosios mokyklos prestižu A. Ambrazas gina jos doktorantūros komitete apgintus darbus, nelieka abejingas, nenumoja ranka į anoniminius skundus ar šmeižtus, į kuriuos pas mus priimta nereaguoti (nėra sąrašuose, – Kas užsakė šokiui muziką?, *Šiaurės Atėnai*, 2002 liepos 13 d., Nr. 26; kur kalba eina apie etnomuzikologės Dalios Urbonavičienės disertacijos „Lietuvių apeiginė etnochoreografija” gynimą). Drauge anksčiau yra pastebėjęs, kad „mūsų muzikinei folkloristikai gresia pernelyg siauros specializacijos pavojus; labai pasigendame lyginamosios folkloristikos studijų, glaudesnių kontaktų su įvairiomis muzikologijos, menotyros, kitų mokslų sritimis, juoba – kompleksinių tyrinėjimų (Vytautas Landsbergis, Apie Algirdą Ambrazą dar ne viskas, *Literatūra ir menas*, 1984 vasario 4, p. 6).

Galime pridurti, kad vertindamas etnomuzikologų darbus, profesorius objektyviai pasisako ir dėl jų galimybės tapti LKS nariais¹: „Tie etnomuzikologai, kurie pretenduotų į Kompozitorių sąjungos narius, turėtų savo veiklą nors minimaliai susieti su lietuvių profesionaliąja muzika (pavyzdžiui, tirti folklorizmo apraiškas kompozitorių kūryboje) ir pačios kompozitorių sąjungos veikla, aktyviai dalyvauti jos organizuojamuose renginiuose” (iš pasisakymų muzikolų sekcijos susirinkimuose).

A. Ambrazo darbuose matyti akivaizdus prieraišumas „saviems” autoriams – J. Gruodžiui (per 30 pozicijų: 1, 2, 3, 9, 10, 12, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 33, 37, 50, 64, 100, 103, 107, 113, 114, 118, 126, 127, 128, 129, 145, 146, ir dar po keletą mano pateiktuose sąrašuose). Būta renginių, kurie nepateko į sąrašus, – tai dar 1984 m. suorganizuotas Juozo Gruodžio 100-mečiui skirtas koncertas, kuris turėjo įvykti Leipcige ir Berlyne. Tačiau tuomet įsikišus *Goskoncertui*, pasiliko tik vokiečių kalba išleista programa. Profesorius visais įmanomais būdais, raštu ir žodžiu, – moksliskai ir populiariai, propaguoja J. Gruodžio kūrybą. Antai Prancūzijoje susipažinęs su Vello muzikos koledžo dėstytoju Christoferiu Horneriu paskatinio jį atlikti J. Gruodžio muziką – Sonata smuikui jau 4 kartus skambėjo Anglijoje. Atrodo, kad anglų menininko

sulauksime gegužės mėnesį ir Lietuvoje.* Ypatingas J. Gruodžio ir K. Binko pristatymas įvyko 1993 m. pavasarį Berlyne, Schaubühne. Daina „Pavasario naktis Berlyne“, pateikęs teksto vertimą, kompozitoriaus kūrybos charakteristiką, pademonstravus Lilijos Šukytės ir Ramintos Lamsatytės atlikimo įrašą, susilaukė tiesiog furoro. Pasigirdo atsiliepimų, kad Berlynas net nevertas tokios išpūdingos lietuvių kompozitoriaus muzikos.

Kitas, profesoriaus adoruojamas autorius – J. Juzeliūnas (nuo 1988 m. jam skirta apie 20 pozicijų, 16 iš jų sąrašuose: 39, 45, 52, 54, 56, 130, 131, 135, 136, 141, 149, 150, 151, 7 – II, 10 – II, 11 – II; taip pat bukletas Julius Juzeliūnas, LKS, 1996; straipsniai: *In Memoriam*. Mintys apie kūrybą, *Kultūros barai*, 2001, Nr. 7, p. 18 ir *In Memoriam*. Paskutinis susitikimas, *Muzikos barai*, 2001 liepa–rugpjūtis, p. 22–25)

Profesorius dėmesingas kolegoms (myli artimą!) – aptaria J. Čiurlionytės, kolegiškumo vedinas su kritikos gaidelė – J. Gaudrimo veiklą, V. Landsbergio knygas apie M. K. Čiurlionį ir Č. Sasnauską, O. Narbutienės – apie J. Naujalį, D. Palionytės – apie A. Račiūną. Džiaugiasi muzikologų darbais, konferencijomis, LKS renginiais, kalba apie muzikos kritikos uždavinius (22, 31, 35, 75, 77, 92, 93, 97, 110, 111, 115, 144 – 12 pozicijų). Profesorius liūdi kolegoms išėjus Anapilin, prisimena juos, randa laiko parašyti nekrologus, paminėti gimimo, mirties sukaktis (7 pozicijos ar šiaip be progos prisiminti: 104, 109, 123, 147, 148, 152, be J. Juzeliūno *In Memoriam*). Tai – Y. Menuhinai, Leo Normetas, P. Tamuliūnas, M. Petrauskas, Varvara Dernova, A. Skriabino kūrybos tyrinėtoja, Semionas Ginzburgas (Peterburgo konservatorijos profesorius, raginęs vyresnės kartos lietuvių muzikologus J. Gaudrimą, J. Čiurlionytę, taip pat A. Ambrazą siekti mokslinių laipsnių ir prisidėjus prie jų gavimo).

Mokslininko A. Ambrazo darbų monumentalų mastą atspindi dėmesys simfoninei muzikai (16, 29, 58, 62, 80, 83, 117, 124, 135, 2 – II priedas, 10–II priedas, pozicijų). Netikėtai objektyviai mokslininko teoretiko mintys nuskamba polemizuojant su D. Katkumi dėl muzikos teisės į turinio autonomiją, nesutinkant, kad vienintelis kūrybos tikslas esąs „muzikinės medžiagos ir struktūravimo dėsningumų pasirinkimas“, pasisakant prieš kategoriškus struktūralistinius imperatyvus, prieš technologinių, o ne idėjinių ar etinių tikslų iškėlimą (125 – Ne ta nata (užuožina į Donatą – A. Ž.), *Literatūra ir menas*, 1984 rugsėjo 8 d.), teigiant, kad „muzikos kūrinio turinys susijęs ne vien su forma, bet per kūrėjo (taip pat atlikėjo, klausytojo) asmenybę – su visa ją supančio gyvenimo, materialinio ir dvasinio pasaulio reiškinių įvairove“. Profesorius pasisako prieš bet kokius kūrybinio proceso reglamentus ir schemas, kalba apie didelį nemuzikinių veiksnių vaidmenį kad ir J. S. Bacho kūryboje.

Nuosekliai, ramiai kaip tikras mokslininkas, nesikarščiuodamas, viską daugybę kartų pasverdamas profesorius ypač subtiliai, romantiškai ir netikėtai prabyla apie Paryžių (pirmauja tekstas apie O. Milašų – 134, 133), dalijasi išpūdžiais iš kitų kelionių (95–VDR operos teatruose, 120 – MKČ vokiečių akimis). Tuomet pasitelkia laisvesnį stilių, kaip esė „Muzikinė auka gėrio karalystei“ (1991) apie J. S. Bacho „Muzikinę auką“ (138): „Nujaučiu pasipiktinusių melomanų balsus, – rašo profesorius. – „O klausytojas?! Argi įmanoma visą tai suprasti, išgirsti? Negi Bachas į senatvę kuoktelėjo, iš realisto, klasiko tapo formalizmo muzikoje apologetu?“ Straipsnis užbaigiamas pagiriamuoju žodžiu atlikėjams, pabrėžiant, kad kamerinės muzikos ansamblis prikaustė elitinės auditorijos dėmesį. Beje, profesorius užfiksavo kai kurių mūsų atlikėjų kūrybinės veiklos pradžią (65 – J. Domarko, 98 – L. ir K. Grybauskų dueto)

Apgailėstaudami, kad prof. A. Ambrazas iki šiol nėra Akademikas, džiaugiamės ir įvairiomis „neakademiniomis“ jo veiklos formomis, kurios atspindi jo pastabumą esminiams dalykams ir įsitikinimus atitinkantį regavimą.

A. Ambrazo straipsnius skaitome praeities ir šios dienos įvairaus pobūdžio spaudos leidiniuose, kaip antai *Literatūra ir menas*, *Pergalė*, *Kultūros barai*, *Šiaurės Atėnai*, *Tiesa*, *Lietuvos rytas*, *Sovetskaja muzyka*, *Sovetskaja Litva*, *Krantai*, *Švyturys*, *Muzikos barai*, *Menotyra*, *Lietuvos muzikologija*, *Muzykalnaja akademija*. Straipsniai skelbiami lietuvių, rusų, vokiečių (34), prancūzų (43) kalbomis: Lietuvoje – minėtuose leidiniuose, užsienyje – konferencijų medžiagos rinktinėse, specialiuose leidiniuose. A. Ambrazas parašė daugiau kaip

* Čia sonata Ch. Horneris ir pianistė Zoë Smith atliko Vilniuje 2004 m. spalio 17 d. LMTA salėje

150 straipsnių Lietuvos ir užsienio enciklopedijoms, daugybę informacinių straipsnių ir anotacijų natų leidiniams, LKS renginių bukletams, plokštelių priedams, rengė radijo laidas.

Įtampa tarp estetikos ir etikos ženklina romantizmo epochą². Romantizmą suvokdami ne kaip istorinį periodą, o mąstymo būdą³, reagavimą į aplinką, žymiausią Lietuvos teoretiką, Lietuvos muzikos teorijos *maestro*, išoriškai neišsiskiriantį jausmingumu bei artistiniu temperamentu, priskirtume prie romantinės sielos asmenybių, propaguojančių estetines ir etines vertybes.

I priedas

Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesoriaus, habilituoto daktaro Algirdo Jono AMBRAZO pagrindinių publikacijų 1959–1998 sąrašas

1. Knygos (monografijos, mokymo priemonės)

1. Kompozitorius Juozas Gruodis, Kaunas: Valstybinė pedagoginės liteatūros leidykla, 1960, 4 sp. l.
2. Juozas Gruodis. Gyvenimo kūrybos apybraiža (rusų kalba), M.-L.: Muzika, 1964, 4 sp. l. Knygos Nr. 1 variantas rusų kalba.
3. Juozas Gruodis. Straipsniai, laiškai, užrašai. Amžininkų atsiminimai, V.: Vaga, 1965, 20 sp. l.
4. Muzika ir dabartis: šiuolaikinės muzikos etiudai, V.: Vaga, 1969, 8 sp.l.
5. Muzikos kūrinių analizės pagrindai, V.: Vaga, 1977, 29 sp. l. Bendraautorai: B. Ambraziejus, J. Antanavičius, A. Venckus. A. J. Ambrazo autorinis tekstas (15 sp. l.) ir mokslinis redagavimas
6. Nuo Carlino iki Rymano, V.: LTSR aukštojo ir spec. vidurinio mokslo ministerija, 1980, 5 sp. l.
7. Funkcinės teorijos pagrindai, V.: LTSR aukštojo ir spec. vidurinio mokslo ministerija, 1981, 5 sp. l.
8. XX amžiaus harmonijos teorija (Vokietija, Austrija), V.: LTSR aukštojo ir spec. vidurinio mokslo ministerija, 1986, 5,3 sp. l.
9. Juozo Gruodžio gyvenimas ir kūryba, V.: Vaga, 1981, 25 sp. l.
10. Juozo Gruodžio gyvenimas ir kūryba (rusų kalba), L.: Sovetskij kompozitor, 1985, 10 sp. l. Knygos Nr. 9 variantas

2. Straipsniai rinkiniuose, skyriai kolektyvinėse monografijose

11. Jaunieji lietuvių kompozitoriai, *Jaunieji*, V.: VGLL, 1959, p. 132–138, 0,5 sp. l.
12. J. Gruodis, J. Gruodis, *Kūriniai fortepijonui*, V.: VGLL, 1960, 0,5 sp. l.
13. Kūrybinio subrendimo vaisiai (J. Juzeliūno kūryba), V.: Muzika ir teatras, 1963, p. 120–142, 1,5 sp. l.
14. A. Račiūnas, Penktoji simfonija, *Tarybinė simfonija per 50 metų* (rusų kalba), L.: Muzyka, 1967, p. 313–319, 0,5 sp. l.
15. Lietuvos simfonijos kelias, *Baltijos šalių muzikologų straipsniai* (rusų kalba), M.: Sovetskij kompozitor, 1968, p. 134–175, 2 sp. l.
16. Simfonijos, *Iš lietuvių muzikinės kultūros istorijos*, V.: Mintis, 1967, p. 339–374, t. 3, 2 sp. l.
17. Muzikinės estetinės J. Gruodžio pažiūros, *Iš XX a. muzikos istorijos* (rusų kalba), M.: Muzyka, 1971, p. 78–97, 1,5 sp. l.
18. Kai kurie J. Gruodžio harmonijos bruožai, *Menotyra*, V.: Mokslas, 1969, t. 2, p. 37–60, 1,25 sp. l.
19. Pirmoji lietuvių smuiko sonata, *Muzika ir teatras*, V.: Vaga, 1969, p. 86–94, 1 sp. l.
20. J. Gruodžio solo dainos, J. Gruodis, *Solo dainos*, V.: Vaga, 1970, 1 sp. l.
21. J. Gruodis ir lietuvių liaudies muzika, *Liaudies kūryba*, V.: Mintis, 1974, t. 2, 1,25 sp. l.
22. J. Gaudrimas, J. Gaudrimas, *Tarybų Lietuvos kompozitoriai ir muzikologai*, V.: Vaga, 1971, p. 73–76, 0,25 sp. l.
23. Išplėstinė tonacija J. Gruodžio kūryboje, *Menotyra*, V.: Mokslas, 1972, t. 4 p. 7–28, 1 sp. l.
24. J. Gruodžio muzikos tonaciniai ypatumai, *Menotyra*, V., Mokslas, 1972, t. 5, p. 7–22, 0,75 sp. l.
25. J. Gruodžio muzikos stiliaus bruožai, *Menotyra*, V.: Mokslas, 1972, t. 6, p. 27–40, 0,75 sp. l.
26. Juozo Gruodžio kūryba, *Tarybų Sąjungos brolišku tautų muzika ir muzikantai* (rusų kalba), L.: Muzyka, 1972, p. 5–20, 1 sp. l.
27. Konstancijos Brundzaitės vokalinė kūryba, Konstancija Brundzaitė, *Vokaliniai kūriniai*, V.: Vaga, 1974, p. 155–158, 0,5 sp. l.
28. Libretas. Partitūra. Pastatymas (V. Klovos „Du kalavijai“. A. Rekašiaus „Gęstantis kryžius“), *Muzika ir teatras*, V.: Vaga, 1975, p. 65–72, 0,5 sp. l. Bendraautorai: J. Bruveris, O. Narbutienė, V. Venckus
29. Simfonijos, *Iš lietuvių muzikos istorijos* (rusų kalba), L.: Muzika, 1978, p. 55–75, 1,5 sp. l. Bendrautorė D. Palionytė
30. Vytautas Jurgutis, *Muzika*, V.: Vaga, 1979, t. I, p. 75–76, 0,25 sp. l.

31. Tarybų Sąjungos kompozitorių ir muzikologų forumas, *Muzika*, V.: Vaga, 1980, t. 2, p. 113–116, 0,25 sp. l.
32. Nacionalinio savitumo problema lietuvių profesinėje muzikoje, *Pabaltijo muzikologų rinkinys* (rusų kalba), V.: Vaga, 1982, t. 1, p. 140–161, 1,5 sp. l.
33. J. Gruodžio chorinė kūryba, J. Gruodis, *Kūriniai chorui*, V.: Vaga, 1984, 1 sp. l.
34. Volksmusikelemente und zeitgenössische Ausdrucksmittel im Schaffen litauischer Komponisten (Liaudies muzikos elementai ir šiuolaikinės išraiškos priemonės lietuvių kompozitorių kūryboje), *Sowjetische Musik. Betrachtungen und Analysen* (vokiečių kalba), Berlin: Akademie der Künste der DDR, 1984, p. 113–119, 1 sp. l.
35. J. Gaudrimo muzikologinė veikla, Juozas Gaudrimas, *Muzikologijos baruose*, V.: Vaga, 1985, p. 3–14, 1 sp. l.
36. Unvergessliche Begegnungen, *Ruth Zechlin: Situationen, Reflexionen*, Berlin: Verlag „Neue Musik“, 1986, p. 110–111, 0,25 sp. l.
37. J. Gruodžio sukakties minėjimo pėdsakais, *Muzika*, V.: Vaga, 1987, t. 7, p. 33–36, 0,25 sp. l.
38. Muzikos nacionalinis stilius, *Menotyra*, V.: Mokslas, 1987, p. 3–13, 1 sp. l.
39. Priešybių vienybė: Pastabos apie J. Juzeliūno sonatas fortepijonui, *Muzika*, V.: Vaga, 1988, t. 8, p., 39–47 sp. l.
40. Paryžiaus muzikologinė mozaika, *Gaida*, V.: Lietuvos kompozitorių sąjunga, 1989, Nr. 1, p. 27–32, 0,5 sp. l.
41. Nuostabus muzikantas ir žmogus, *Sbornik materialov i statej pamiaty V. P. Dernovoj* (rusų kalba), Alma-Ata: Kazachijos Kultūros ministerija, 1992, p. 25–29, 0,5 sp. l.
42. Teodoro Brazio indėlis į muzikos teorijos raidą Lietuvoje, *Menotyra*, V.: Academia, 1995, Nr. 1, p. 43–46, 0,5 sp. l.
43. Combat pour la liberté nationale dans les opéras des compositeurs lituaniens, *L'Europe et son combat pour la liberté à travers le théâtre et l'opéra*, Paris: Klincksieck, 1996, p. 207–217, 1 sp. l.
44. Die Rolle des Leipziger Konservatoriums für die Entstehung der litauischen Symphonik: M. K. Čiurlionis und J. Gruodis, *Musikgeschichte zwischen Ost- und West-Europa*, Sankt Augustin: Academia Verlag, 1996, p. 101–108, 1 sp. l.
45. J. Juzeliūno muzikos stiliaus raida, *Muzikos kultūros situacija Nepriklausomoje Lietuvoje*, V.: Margi raštai, 1996, p. 31–36, 0,75 sp. l.
46. Tautinės kompozitorių mokyklos samprata, *Menotyra*, V.: Academia, 1997. Nr. 2, p. 3–7, 0,75 sp. l.

3. Straipsniai periodiniuose leidiniuose

47. Stasio Vainiūno pirmoji simfonija, V.: Literatūra ir menas, 1957 12 14.
48. Jaunųjų muzikos vakaras, V.: Literatūra ir menas, 1958 11 15.
49. Uždainuos mokykla – uždainuos visa šalis, V.: Literatūra ir menas, 1961 11 25.
50. J. Gruodžio estetiškos pažiūros, V.: Pergalė, 1965, Nr. 1, p. 143–152 1 sp. l.
51. Žodis jauniems, V.: Literatūra ir menas, 1962 02 17.
52. Išgirsk mano dainą, Afrika! (J. Juzeliūno „Afrikietiški eskizai“), V.: Švyturys, 1962, Nr. 13.
53. Didelio darbo pradžia, V.: Tarybinis mokytojas, 1962 07 19.
54. Naujas J. Juzeliūno kūrinys (Pasakalija – poema), V.: Literatūra ir menas, 1962 12 13.
55. LTSR kompozitorių sąjungos IV suvažiavime, V.: Pergalė, 1962, Nr. 3, p. 149–158, 1 sp. l.
56. Akmeninė motina atgyja (J. Juzeliūno „Pelenų lopšinė“), V.: Literatūra ir menas, 1963 06 08.
57. Vilniaus akvarelės, V.: Pergalė, 1963, Nr. 2, p. 185–186.
58. Plėsti temų ratą (Pažintis su lietuvių simfoninės muzikos naujienomis), V.: Tiesa, 1963 06 15.
59. Nauji ieškojimai, nauji laimėjimai, V.: Tiesa, 1965 12 14.
60. Lietuvos TSR kompozitorių sąjungos Valdybos plenumė, V.: Pergalė, 1964, Nr. 1, p. 176–178.
61. Skamba E. Balsio muzika, V.: Pergalė, 1964, Nr. 4, p. 180–182.
62. Lietuviškos simfonijos keliai ir kryžkelės, V.: Pergalė, Nr. 9, p. 149–154, 0,5 sp. l.
63. Semiant iš liaudies lobyno (J. Juzeliūno kūrybinis portretas) (rusų kalba), M.: Sovetskaja kultura, 1964 10 27.
64. „Muzika, aš visada su tavim“ (J. Gruodis), V.: Švyturys, 1964, Nr. 23.
65. Didelio kelio pradžia (J. Domarkas), V.: Švyturys, 1964, Nr. 19.
66. Ieškojimo keliu (Apie J. Juzeliūno kūrybą), M.: Sovetskaja muzika, 1965, Nr. 8, p. 32–38, 0,5 sp. l.
67. „Pelenų lopšinė“, V.: Tiesa, 1965 08 11.

68. Gintaro legenda ir mūsų baletas, V.: Literatūra ir menas, 1965 08 17. Bendraautorius: A. Venckus.
69. Saulėtos dienos ir tragiški šešėliai (E. Balsio „Dramatinės freskos“), V.: Tiesa, 1965 09 26.
70. Džiaugsmingi akordai, V.: Tiesa, 1965 10 26.
71. Ieškojimai ir atradimai, V.: Literatūra ir menas, 1965 10 16.
72. „Žmogaus lyra“ – naujoji kompozitoriaus Juliaus Juzeliūno simfonija, V.: Literatūra ir menas, 1965 10 30.
73. Šiuolaikinė muzika ir jos kalba (apybraižų ciklas), V.: Tarybinis mokytojas, 1966 06 18, 06 25, 07 02; 07 09; 07 16; 07 23, 1,5 sp. l.
74. S. Vainiūno Trečiasis koncertas, V.: Literatūra ir menas, 1966 01 29.
75. V. Landsbergio „Pavasario sonata“, V.: Pergalė, 1996, Nr. 2, p. 159–162
76. Muzika ir dabartis, V.: Literatūra ir menas, 1966 02 19.
77. Užpelnytas pripažinimas (J. Čiurlionytė – menotyros daktarė), V.: Literatūra ir menas, 1967 12 30.
78. Naujų kelių beišeikant (V. Laurušo opera „Paklydę paukščiai“), V.: Tiesa, 1968 02 03. Bendraautorius J. Antanavičius.
79. Nauju žvilgsniu (Knyga apie J. Naujalį), V.: Literatūra ir menas, 1969 02 15.
80. Žanro perspektyva (Šiuolaikinės simfonijos problemos), V.: Kultūros barai, 1969, Nr. 3, p. 29–31, 0,5 sp. l.
81. Šiuolaikiniai bruožai ir muzikos nacionalinis savitumas, V.: Pergalė, 1969, Nr. 9, p. 151–160, 0,5 sp. l.
82. Muzikas ir švietėjas (T. Brazys), V.: Literatūra ir menas, 1970 12 05.
83. Simfoninės muzikos baruose, V.: Tiesa, 1970 12 05.
84. Pirmosios pėdos (K. Brundzaitės kūryba), V.: Kalba Vilnius, 1971 04 30.
85. Pasakoja Antanas Račiūnas, V.: Literatūra ir menas, 1971 07 24.
86. Pirmieji sezono įspūdžiai, V.: Literatūra ir menas, 1971 10 09.
87. „...laukia tik genijaus“ (Liaudies daina šiuolaikinėje lietuvių muzikoje), V.: Gimtasis kraštas, 1971 10 14.
88. Lietuvių muzika – pasauliniame forume, V.: Tiesa, 1971 10 17.
89. Tradicijos. Dabartis. Novatoriškumas (Tarptautiniame MMC Kongrese), V.: Literatūra ir menas, 1971 10 30.
90. Naujas nacionalinių tradicijų gyvenimas (rusų kalba), M.: Sovetskaja muzyka, 1971, Nr. 7, p. 8–9.
91. Priartinti teoriją prie praktikos (rusų kalba), M.: Sovetskaja muzyka, 1973, Nr. 1, p. 43–46, 0,4 sp. l.
92. Aktualūs muzikos kritikos uždaviniai, V.: Tiesa, 1972 05 20.
93. Šeštoji Pabaltijo (muzikologų konferencija), V.: Pergalė, 1972, Nr. 11, p. 185–186.
94. Įspūdžiais turtinga kelionė, V.: Literatūra ir menas, 1973 06 09.
95. (VDR) Operos teatruose, V.: Kultūros barai, 1973, Nr. 10, p. 59–62, 0,5 sp. l.
96. Miko Petrausko šimtosioms gimimo metinėms, V.: Pergalė, 1973, Nr. 11, p. 181–182.
97. LTSR Kompozitorių sąjungos Valdybos III plenumas, V.: Pergalė, 1974, Nr. 1, p. 181–182.
98. Žanro gimimas (L ir K. Grybauskų fortepijoninis duetas), V.: Literatūra ir menas, 1974 03 21.
99. J. Andrejevo Sonata smuikui solo, V.: Literatūra ir menas, 1974 06 15.
100. J. Gruodis ir nūdiena, V.: Literatūra ir menas, 1974 12 21.
101. Vystymo pasiekimai ir nesėkmės (rusų kalba), M.: Sovetskaja muzyka, 1947, Nr. 5, p. 28–30.
102. Pagrindinė užduotis – atsakomybė prieš klausytoją (rusų kalba), M.: Sovetskaja muzyka, 1975, Nr. 10, p. 8.
103. Trys premjeros (Nauji J. Juzeliūno, S. Vainiūno, B. Kutavičiaus kūriniai), V.: Tiesa, 1975 08 14.
104. Antaną Venckų palydėjus, V.: Literatūra ir menas, 1975 10 18.
105. F. Bajoro kūrybos vakaras (rusų kalba), V.: Sovietskaja Litva, 1975 11 02.
106. Programoje – žvilgsnis į kūrybą (J. Juzeliūnas), V.: Literatūra ir menas, 1976 03 13. Bendraatoriai: R. Šmulskštys, B. Borisovas.
107. (J. Gruodžio) Studijų metai, V.: Pergalė, 1978, Nr. 5, p. 150–164, 1,5 sp. l.
108. Ko nederėtų prarasti, V.: Literatūra ir menas, 1978 02 18.
109. Tokį jį atsiminsime (S. Ginzburgas), V.: Literatūra ir menas, 1978 04 15.
110. Konferencija Stokholme, V.: Pergalė, 1978, Nr. 8, p. 191–192.
111. Muzika jungia tautas (Apie konferenciją Stokholme), V.: Kultūros barai, 1978, Nr. 10, p. 62–65, 0,5 sp. l.

112. Konservatorijos darbai ir rūpesčiai, V.: Kultūros barai, 1978, Nr. 10, p. 9–13.
113. Prie atgijusios versmės (J. Gruodžio visuomeninė veikla), V.: Literatūra ir menas, 1978 12 09.
114. Mokslininkas. Pedagogas. Visuomenininkas (J. Gaudrimas), V.: Kultūros barai, 1979, Nr. 1, p. 12–15, 0,25 sp. l.
115. Užpildyta spraga (V. Landsbergis: „Česlovo Sasnausko gyvenimas ir darbai“), V.: Pergalė, 1981, Nr. 2, p. 176–180, 0,4 sp. l.
116. Kad suprastų klausytojas, V.: Kultūros barai, 1979, Nr. 4, p. 14–18.
117. Simfoninės muzikos aruodus atvėrus, V.: Literatūra ir menas, 1979 06 23.
118. Gruodiškoji tradicija, K.: Nemunas, 1980, Nr. 2, p. 26–27, 0,25 sp. l.
119. Himnas mokslo šventovei, V.: Literatūra ir menas, 1980 03 15, 0,5 sp. l.
120. Čiurlionis vokiečių akimis, V.: Pergalė, 1980, Nr. 9, 1 sp. l.
121. Ars et praxis musica, V.: Kultūros barai, 1981, Nr. 12, p. 22–23.
122. Tradicijos kuriamos, tradicijos tęsiamos, V.: Literatūra ir menas, 1982 05 01.
123. Jis visada buvo jaunas (B. Dvarionas), V.: Kultūros barai, 1982, Nr. 8, p. 71–74.
124. Simfoninės muzikos akiračiai, V.: Tiesa, 1983 06 25.
125. Ne ta nata, V.: Literatūra ir menas, 1984 09 08.
126. Gruodžio pėdsakai Jaltoje, V.: Kultūros barai, 1984, Nr. 6, p. 54–58, 0,5 sp. l.
127. Gruodis ir literatūra, V.: Bibliotekų darbas, 1984, Nr. 10, p. 29–32, 0,5 sp. l.
128. Gruodis ir konservatorija, V.: Pergalė, 1984, Nr. 12, p. 132–140, 0,7 sp. l.
129. Lietuvos kompozitorių mokyklos pradininkas (rusų kalba), M.: Sovetskaja muzyka, 1985, Nr. 1, p. 80–84, 0,5 sp. l.
130. Kelias į aukštumas (J. Juzeliūno 70-mečiui), V.: Tiesa, 1986 02 20, 0,4 sp. l.
131. Orai visada geri (J. Juzeliūno kūryba) (rusų kalba), M.: Sovetskaja muzyka, 1986, Nr. 4, 0,5 sp. l. Bendraautorius: V. Landsbergis.
132. Ištikimybė pasirinktam keliui (T. Makačinas) (rusų kalba), V.: Sovetskaja Litva, 1988 08 04.
133. Mėnuo Paryžiuje, V.: Literatūra ir menas, 1987 06 13.
134. Gėlės ant Milašiaus kapo, V.: Krantai, 1989, Nr. 3, p. 6–13, 0,5 sp. l.
135. Simfonija – Lietuva (J. Juzeliūno veikla), V.: Švyturys, 1990, Nr. 18, p. 10–12, 0,5 sp. l.
136. Nueitą kelią apmąstant (J. Juzeliūnas), V.: Muzikos barai, 1991, p. 4–5, 0,7 sp. l.
137. Claude Ballif: muzikas, mastytojas, žmogus, V.: Krantai, 1991, Nr. 3, p. 49–50.
138. Muzikinė auka gėrio karalystei, V.: Krantai, 1991, Nr. 6, p. 31–34, 0,5 sp. l.
139. Lietuvių kompozitorių mokyklos bruožai, V.: Kultūros barai, 1991, Nr. 12, p. 7–11, 0,5 sp. l.
140. Tarptautinis teatrinės muzikos simpoziumas Paryžiuje, V.: Kultūros barai, 1992, Nr. 1, p. 49–51.
141. Paminklas tautos išminčiai (J. Juzeliūno VI-ji simfonija), V.: Literatūra ir menas, 1992 04 11, 0,4 sp. l.
142. Lietuvos muzikos akademija valstybės aukštojo mokslo sistemoje, V.: Literatūra ir menas, 1993 05 01, 0,4 sp. l.
143. Muzika kaip tekstas, V.: Literatūra ir menas, 1993 10 30, 0,4 sp. l.
144. Vytautas Landsbergis: M. K. Čiurlionis. Time and Content (vokiečių kalba), Vokietija: Musikforschung, 1994, Nr. 4, p. 439–440, 0,2 sp. l.
145. Juozas Gruodis – antiklasikas, V.: Kultūros barai, 1994, Nr. 12, p. 60–62, 0,3 sp. l.
146. Tautinio modernizmo pradininkas: Juozui Gruodžiui – 110, V.: Diena, 1994 12 16, 0,25 sp. l.
147. Taurios asmenybės žavesys (P. Tamuliūnas), V.: Literatūra ir menas, 1995 11 18.
148. In memoriam Leo Normet, V.: Muzikos barai, 1996, Nr. 2, p. 22.
149. Julius Juzeliūnas (monografijos skyriai), V.: Muzikos barai, 1996, Nr. 3, 4, 5, 6, 7, 2,5 sp. l.
150. Ta nelemtoji „Sukilėlių“ istorija, V.: Literatūra ir menas, 1996 03 16; 03 23, 0,7 sp. l.
151. Juliaus Juzeliūno fenomenas, V.: Švyturys, 1996, Nr. 2, p. 30–31.
152. Prisimenant Maestro Maskvos Kolonų salėje (Y. Menuhiną), V.: Muzikos barai, 1998, Nr. 7–8, p. 7.

4. Kitos publikacijos

Apie 150 straipsnių enciklopedijose („Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija“, „Lietuvių tarybinė enciklopedija“, „Tarybų Lietuvos enciklopedija“, „Suomijos muzikinė enciklopedija“, „Muzikalnaja enciklopedija“; apie 30 informacinių straipsnių ir anotacijų natų leidiniuose, Lietuvos kompozitorių sąjungos renginių bukletuose, plokštelių prieduose; dešimties pranešimų tarptautinėse ir Lietuvos muzikologinėse konferencijose tezės.

II priedas

1999–2003 m. prof. habil. dr. Algirdo Ambrazo pagrindinių mokslo publikacijų sąrašas

1. E. Balsio muzikos tautinis savitumas, *Eduardas Balsys*, V.: Baltos lankos, 1999, p. 184–204.
2. M. K. Čiurlionio simfoninės poemos „Miške“ analitinės interpretacijos, *Lietuvos muzikologija*, V.: LMA, KMI, 2000, Nr. 1, p. 6–15.
3. M. K. Čiurlionio muzikos tautinio stiliaus raida, *M. K. Čiurlionis ir lietuvių muzikinės kultūros raida*, V.: LMA, 2000, p. 4–17.
4. Die Lehre von Heinrich Schenker in dem musikwissenschaftlichen Kontext des 20. Jahrhunderts, *Muzikos komponavimo principai: teorija ir praktika*, V.: LMA, 2001, 0,75 a.l.
5. Prinzipien der theoretischen Heranbildung der Musikwissenschaftler an der Litauischen Musikakademie, *Baltijos šalių muzikologų darbai*, V.: LKS, 2001, 0,5 a.l.
6. Liaudies daina F. Bajoro vokaliniuose cikluose, *Feliksas Bajoras*, V.: LMA, 2002, 0,5 a.l.
7. *Julius Juzeliūnas: straipsniai, kalbos, pokalbiai. Amžininkų atsiminimai*, sudarymas ir mokslinė redakcija A. Ambrazo, V.: LRS, 2002, 665 p.
8. Requiem in Litauen: Tradition und Erneuerung, *Musikgeschichte zwischen Ost- und Westeuropa: Kirchenmusik – geistliche Musik – religiöse Musik, herausgegeben von Helmut Loos und Klaus-Peter Koch, Edition IME: Reihe I, Schriften*, Bd. 7 (ISBN 3-89564-072-7), Studio-Verlag, 2002, S. 27–32.
9. Bedeutung von Sigfrid Karg-Elert für die Harmonik einiger litauischen Komponisten, *Musikgeschichte zwischen Ost- und Westeuropa* (Institut für deutsche Musikkultur im östlichen Europa), Bonn, 2003.
10. Nationale Fragen in den Ansichten und im Schaffen von Julius Juzeliūnas, *Nationale Musik im 20. Jahrhundert: Kompositorische und gesellschaftliche Aspekte* (Institut für deutsche Musikkultur im östlichen Europa), Bonn, 2004.
11. Iš Lietuvos konservatorijos (LMA) muzikologinių kontaktų su Vakarų pasauliu istorijos, *Lietuvos muzikos akademija kelyje į Europos aukštojo mokslo erdvę* (Lietuvos muzikos akademija), Vilnius, 2003.
12. Старейшина литовской музыки: заметки о новых произведениях Ю. Юзелюнаса, *Музыкальная академия*, М., 2003, N 3, С.

Nuorodos

¹ Lietuvos kompozitorių sąjungoje muzikologai iš principo yra lygiateisūs su kompozitoriais. Tačiau tai nereiškia, kad šios bendros (bent kol kas) organizacijos sudėtyje muzikologai galėtų būti nesusiję su šiuolaikinių lietuvių kompozitorių kūryba – jos tyrinėjimu ir propagavimu; tą nulemia pats kompozitorių sąjungos pavadinimas ir jos dabartinis statusas. Kita vertus, kiekvienas muzikologas (įskaitant etnomuzikologus) gali vienu metu priklausyti kelioms kūrybinėms mokslinėms organizacijoms, pavyzdžiui, savarankiškai muzikologų asociacijai, etninės kultūros draugijai (su liaudies muzikos, tautosakos, tautodailės, etnochoreografijos ir kt. skyriais) ir kt.

² Anot B. Pociėjaus: Romantizmo jausmingumas siejamas su amžina krikščioniškos Europos meno dilema – įtampa tarp estetiškumo ir etiškumo.

³ Sakydami „romantikas“, „romantiškas“ turime omenyje artistinio temperamento pobūdį, tam tikrą pasaulio suvokimo būdą ir reagavimą į aplinką, tam tikrą pasaulėjautą kaip vertybių sistemą. Žr.: Kr. Tarnawska-Koczorowska, Tadeusz Baird, Glosy do biografii, Kraków, 1997, p. 42.

The Activities of Algirdas Ambrazas, a Propagator of Lithuanian Music. A. Ambrazas – a Spreader of Aesthetic and Ethnic Values

The creative activities of Prof. Ambrazas manifest themselves not only through his fundamental works but also lectures, reports at various conferences, publicist articles not only on musical subjects but also those speaking of a civil position, reflecting his moral principles (Chronological tables of made reports, delivered lectures, published articles in Lithuania and abroad are attached to the report). A variety and geography of his reports together with the dispersion field of Lithuanian musical culture is rather wide – Germany, France, Sweden, Finland, Latvia, Estonia, Ukraine, Russia. There is hardly any other Lithuanian musicologist who can in this respect be equal to the professor. One forms an impressive picture of A. Ambrazas, a spreader of Lithuanian music, who besides the major objects of investigations – J. Gruodis, J. Juzeliūnas' works also explores those by K. Brundzaitė, T. Brazys, E. Balsys, S. Vainiūnas, F. Bajoras, A. Račiūnas, J. Andrejevas, V. Jurgutis, T. Makačinas, V. Paltanavičius, V. Klova, A. Rekašius, V. Laurušas.

The reciprocal centre of aesthetic and ethic criteria of A. Ambrazas' works under discussion contains the national values which the professor declares and associates with the present days through the chosen object for investigation and propagation, i. e. J. Gruodis and J. Juzeliūnas – the composers whose national specificity of music is inseparable from the 20th century composing techniques. It is also noteworthy that he is greatly concerned about their propagation.

One can get convinced that A. Ambrazas is a "patriot" on various levels – of his country, his epoch, his Alma Mater – the Lithuanian Academy of Music and Theatre – where he has held academic posts for 40 years now, "his" authors. Such attachment, fidelity is determined by the fundamental knowledge and study of the phenomena. The professor is also attentive to his colleagues musicologists. A monumental scope of Ambrazas' research works is originally disclosed through his attention to symphony music.

It was his essay type of works which the professor wrote working consistently, calmly, weighing everything soberly for many times that quite unexpectedly, with great emotional elevation of thought made his voice heard. Regretting that A. Ambrazas is not an academician up to now (Member of the Academy of Science), we value his other "non-academic" forms of activities, speaking of the professor's observation powers for essential things and more – his reaction corresponding to his convictions.

We read A. Ambrazas' various articles issued in the past and in present-day publications such as *Literatūra ir menas*, *Pergalė*, *Kultūros barai*, *Šiaurės Atėnai*, *Tiesa*, *Lietuvos rytas*, *Sovetskaya muzyka*, *Sovetskaya Litva*, *Krantai*, *Švyturys*, *Muzikos barai*, *Muzykalnaya akademya*. His articles have been published in Lithuanian, Russian, German, French. In Lithuania – in the mentioned publications, abroad – in the collections of conference materials, special publications. A. Ambrazas has written more than 120 articles for Lithuanian and foreign encyclopedias, a wealth of informational articles and annotations in the publications of notes, the booklets of ventures arranged by the Lithuanian Composers' Union, supplements to records; his activities also included radio programmes.

A. Ambrazas associates the tension between aesthetics and ethics with the sensitiveness characteristic of Romanticism epoch, this eternal art dilemma of Christian Europe. On the basis of the interpretation of Romanticism not as a historical period but a manner of thinking, a reaction to environment, the leading Lithuanian theorist, the maestro of Lithuanian music, irrespective of his seeming outward absence of sensitiveness and artistic temperament should be attributed to romantic-soul personalities, propagating aesthetic and ethic values.

Algirdo Ambrazo 'lietuvių muzikos propaguotojo' – veikla. A. Ambrazas – estetinių ir etinių vertybių skleidėjas

Prof. Ambrazo kūrybinė veikla reiškiasi ne tik fundamentaliais darbais, bet ir paskaitomis, pranešimais įvairiose konferencijose, publicistinėmis straipsniais, ne tik muzikiniais, bet ir išsakančiais pilietinę poziciją, atspindinčiais moralines profesoriaus nuostatas. (Pateikiamos Lietuvoje ir užsienyje perskaitytų pranešimų, paskaitų, publikuotų straipsnių chronologinės lentelės.) Pranešimų, paskaitų temų įvairovė, geografija, drauge ir lietuvių muzikos kultūros sklaidos laukas gana platus – Vokietija, Prancūzija, Švedija, Suomija, Latvija, Estija, Ukraina, Rusija. Kažin ar kuris kitas Lietuvos muzikologas gali šiuo požiūriu lygiuotis su profesoriumi.

Susidaro įspūdingas A. Ambrazo, lietuvių muzikos skleidėjo, vaizdas, kurio akiratinė be pagrindinių tyrinėjimo objektų – J. Gruodžio, J. Juzeliūno kūrybos patenka K. Brundzaitė, T. Brazys, E. Balsys, S. Vainiūnas, F. Bajoras, A. Račiūnas, J. Andrejevas, V. Jurgutis, T. Makačinas, V. Paltanavičius, V. Klova, A. Rekašius, V. Laurušas.

A. Ambrazo aptariamų darbų estetinių ir etinių kriterijų sąveikos centre – nacionalinės vertybės, kurias profesorius deklaruoja siedamas su nūdienu, tyrimo ir propagavimo objektu pasirinkęs J. Gruodį, J. Juzeliūną – kompozitorius, kurių muzikos nacionalinis savitumas neatsiejamas nuo XX a. komponavimo technikų. Joms propaguoti mokslininkas taip pat skiria daug dėmesio.

Galime įsitikinti, kad A. Ambrazas yra įvairių lygmenų „patriotas“ – savo šalies, savo epochos, savo *Alma Mater* Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, kurioje darbuojasi jau 40 metų, „savo“ autorių. Tokį prieraišumą, ištikimybę lemia fundamentalus reiškinų pažinimas, gilinimasis į juos. Profesorius atidus ir savo kolegoms muzikologams. A. Ambrazo mokslininko darbų monumentalų mastą savaip atskleidžia dėmesys simfoninei muzikai.

Kaip tikras mokslininkas dirbdamas nuosekliai, ramiai, blaiviai viską daugybę kartų pasverdamas, profesorius netikėtai subtiliai, emociškai pakiliai prabyla *essay* pobūdžio rašiniuose. Apgailėstaudami, kad A. Ambrazas iki šiol nėra akademikas (tikrasis Mokslų akademijos narys), vertiname įvairias ir „neakademines“ jo veiklos formas, kurios atspindi pastabumą esminiams dalykams ir svarbiausia – profesoriaus įsitikinimus atitinkantį reagavimą.

A. Ambrazo straipsnius skaitome praeities ir šiandienos įvairaus pobūdžio periodiniuose leidiniuose, kaip *Literatūra ir menas*, *Pergalė*, *Kultūros barai*, *Menotyra*, *Lietuvos muzikologija*, *Šiaurės Atėnai*, *Tiesa*, *Lietuvos rytas*, *Sovetskaja muzyka*, *Sovetskaja Litva*, *Krantai*, *Švyturys*, *Muzikos barai*, *Muzykalnaja akademija*. Straipsniai publikuoti lietuvių, rusų, vokiečių, prancūzų kalbomis: Lietuvoje – minėtuose leidiniuose, užsienyje – konferencijų medžiagos rinktinėse, specialiuose leidiniuose. A. Ambrazas parašė daugiau nei 120 straipsnių Lietuvos ir užsienio enciklopedijoms, daugybę informacinių straipsnių ir anotacijų natų leidiniuose, LKS renginių bukletuose, plokštelių prieduose, rengė radijo laidas.

Įtampa tarp estetikos ir etikos siejama su romantizmo epochos jausmingumu, šia amžina krikščioniškos Europos meno dilema. Romantizmą suvokiant ne kaip istorinį periodą, o mąstymo būdą, reagavimą į aplinką, žymiausią Lietuvos teoretiką, Lietuvos muzikos teorijos *maestro*, išoriškai tarsi nepasižymintį jausmingumu bei artistiniu temperamentu, priskirtume prie romantikų, romantinės sielos asmenybių, propaguojančių estetines ir etines vertybes.